

Typy inteligencji i style uczenia się – jak uczyć w klasie 4.?

Pierwsze trzy lata w szkole to okres, w którym edukacja sprawia dzieciom dużą przyjemność – są one najczęściej nastawione pozytywnie do podejmowania nowych wyzwań i chętnie poznają otaczający je świat. Uczą się poprzez zabawę, dlatego siedzenie w ławkach jest przeplatane różnymi formami aktywności fizycznej, pracami artystycznymi, grami i piosenkami. Nauczyciel w oczach dziecka to ukochana Pani, która chwali, pomaga i zachęca do działania; sala lekcyjna to przyjazny pokój udekorowany pracami kolegów i koleżanek; ocena to stempelek, naklejka lub uśmiechnięta buzia. Wszystko, co dobre, kiedyś się jednak kończy i po trzech latach szkolnej „zabawy” nadchodzi moment rozpoczęcia nauki „na serio” ☺.

Przejście do czwartej klasy to trudny moment w życiu ucznia. Zmienia się jego codzienny rozkład zajęć; miejsce ulubionej Pani zajmuje nieznaną wychowawcą; pojawiają się nowi nauczyciele. Każdy z nich ma inny styl nauczania i inne wymagania, wielu uważa swój przedmiot za najważniejszy i wymagający najwięcej czasu i uwagi, co nie zawsze przekłada się na preferencje i predyspozycje danego dziecka. Bycie uczniem klas starszych oznacza także zwiększone oczekiwania ze strony rodziców, którzy czasem zapominają, że ich „dorosły” czwartoklasista to wciąż jeszcze dziecko. W rezultacie, wraz z początkiem nauki w czwartej klasie, poczucie bezpieczeństwa dziecka może zostać zachwiane. Niewystarczająca pomoc ze strony rodziców i nauczycieli może przyczynić się do wycofania się ucznia, a jej brak – zahamować jego kreatywność, otwartość i ciekawość świata.

Jak pomóc uczniom płynnie i bezstresowo przejść z klasy trzeciej do czwartej? Przedstawiamy kilka praktycznych wskazówek!

REGUŁY UCZENIA SIĘ CZWARTOKLASISTÓW

Przede wszystkim, **warunkiem sukcesu dydaktycznego** jest poznanie potrzeb i możliwości uczniów w tym wieku. Nauczyciel powinien być świadomy następujących reguł, według których uczą się dziewięcioletnie i dziesięcioletnie dzieci:

Uczą się w zgodzie z ogólną, wcześniej nabytą przez siebie wiedzą

Ważne jest zatem wykorzystywanie informacji, które zostały przyswojone w poprzednich latach nauki. Zachęcanie uczniów do przywoływania wiadomości, które już posiadają, pomoże im w tworzeniu połączeń skojarzeniowych, analizie informacji i łączeniu faktów. Dzięki temu lepiej zapamiętają nowe wiadomości.

Nadal uczą się poprzez zapamiętywanie, ale już zaczynają analizować treści

Pojemność i trwałość ich pamięci dowolnej rośnie, zaczyna też rozwijać się u nich pamięć logiczna. W pierwszych latach nauki dzieci zapamiętują słowa mechanicznie, bez zrozumienia, natomiast w wieku dziewięciu / dziesięciu lat nadają już treściom sens, choć wciąż wymagają wielu powtórzeń, aby lepiej przyswoić nowe informacje. Co więcej, zaczynają decydować, co chcą zapamiętać (pamięć dowolna) – analizują treści, porządkują informacje i zapamiętują to, co uważają za potrzebne.

Nadal koncentrują się na krótko

Ich możliwości koncentracji rosną, ale ciągle jeszcze szybko się nudzą, co oznacza potrzebę zróżnicowania form pracy na lekcji. Każde ćwiczenie powinno zatem trwać kilka, maksymalnie kilkanaście minut.

Potrzebują poczucia postępu i sukcesu

Są bardzo wrażliwe na opinię otoczenia (nauczycieli, rodziców, rówieśników), pragną wsparcia i doceniania ich wysiłków, mają potrzebę motywacji, wymagają nieustannego wzmacniania pozytywnej postawy wobec uczenia się, źle znoszą własne niepowodzenia.

Lubią się bawić

Dobrze się czują w świecie magii i fantazji, cieszą je różnego rodzaju gry i zabawy, które w dalszym ciągu odgrywają istotną rolę w procesie uczenia się.

INDYWIDUALIZACJA NAUCZANIA

Pierwsze dni czwartej klasy to niemały stres dla uczniów, którzy poznają nowych nauczycieli i nieznaną dotąd przedmiot. Z drugiej strony, to trudne chwile także dla nauczycieli stających po raz pierwszy przed grupą obcych i zapewne przerażonych dzieci. Każde z nich jest inne, ma inne zainteresowania i problemy, czego innego chce się dowiedzieć, w inny sposób zdobywa i przyswaja informacje. Bardzo ważne jest, żeby nauczyciel dobrze poznał swoich uczniów i, w miarę możliwości, dostosował zajęcia do indywidualnych predyspozycji i potrzeb każdego dziecka. Oczywiście, w piętnasto- czy nawet trzydziestoosobowej grupie uczniów nie sposób całkowicie zindywidualizować proces nauczania. Można jednak zadbać o różnorodność form pracy i typów zadań tak, aby każde dziecko mogło jak najwięcej skorzystać z lekcji.

Zgodnie z założeniami Nowej Podstawy Programowej indywidualizacja nauczania jest jednym z priorytetów procesu dydaktycznego. Cytując fragment Nowej Podstawy Programowej:

Zadaniem szkoły jest:

- 1) realizowanie programu nauczania skoncentrowanego na dziecku, na jego indywidualnym tempie rozwoju i możliwościach uczenia się*

* PODSTAWA PROGRAMOWA KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO DLA SZKÓŁ PODSTAWOWYCH, Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r.

Mając na względzie dobro dziecka, nauczyciele powinni starać się pomóc mu w szybszym uczeniu się i łatwiejszym zapamiętywaniu nowej wiedzy. Jedne dzieci lepiej przyswajają wiadomości przez ich powtarzanie, innym łatwiej przychodzi analiza lub rozwiązywanie problemów; jeszcze inne uczą się metodą prób i błędów lub poprzez naśladowanie, a niektóre – podczas wykonywania czynności takich jak np. malowanie, tworzenie projektów czy zabawy ruchowe. Niezwykle ważne jest, aby nauczyciel dostosował sposób przekazywania wiedzy do stylu uczenia się poszczególnych uczniów.

STYLE UCZENIA SIĘ

W zależności od przyjętego kryterium, można wyróżnić wiele klasyfikacji stylów uczenia się. Najbardziej znany jest podział pod kątem zmysłów dominujących w zdobywaniu i zapamiętywaniu wiadomości. U każdego dziecka przeważa pewien zmysł lub zmysły determinujące styl, w jakim dziecko najlepiej i najchętniej się uczy (przy czym większość z nas charakteryzuje styl mieszany). Najczęściej wymienia się trzy główne style uczenia się:

Wzrokowiec

Słuchowiec

Kinestetyk / Dotykowiec

ĆWICZENIE DIAGNOZUJĄCE STYLE UCZENIA SIĘ

Proponujemy proste i zabawne ćwiczenie diagnostyczne, które można wykonać na jednej z pierwszych lekcji w klasie czwartej. Dzieci będą się dobrze bawiły, nauczyciel zaś wprowadzi przyjemną atmosferę, a przede wszystkim dowie się, które dziecko jest typem słuchowca, które najlepiej zapamiętuje to, co widzi, a które potrzebuje ćwiczeń ruchowych. Przyjemnej zabawy!

Poproś dzieci, żeby narysowały tabelę składającą się z 3 kolumn i 3 wierszy. Niech oznaczą pola tabeli numerami od 1. do 9.

Powiedz, że za chwilę odczytasz kolejno dziewięć słów (w języku angielskim lub polskim). Poproś uczniów, aby zapisali (w języku angielskim lub polskim) lub narysowali w odpowiednim polu to, co KOJARZY im się z danym słowem. Podkreśl, że zadaniem uczniów nie jest zapisanie / narysowanie słowa, które usłyszą, ale pierwszego skojarzenia, jakie nasunie im się w związku z danym wyrazem, np. słowo pies może dzieciom kojarzyć się z:

psem, który biegnie, leży na łóżku, gryzie kość odgłosem szczekania, wycia, warczenia strachem, spacerem, gładkim futerkiem.

Na zapisanie / narysowanie każdego obrazu poświęć najwyżej 20 sekund. Jeśli dzieciom spodoba się zabawa, a czas na to pozwala, po kilkuminutowej przerwie powtórz ćwiczenie z drugim zestawem wyrazów.

Zestaw słów nr 1:

1. bike, 2. hand, 3. mosquito, 4. doctor, 5. plate, 6. guitar, 7. fire, 8. cat, 9. sea.

Zestaw słów nr 2:

1. bag, 2. ice-cream, 3. bell, 4. carpet, 5. trumpet, 6. heart, 7. book, 8. orange, 9. helicopter.

Po zakończeniu ćwiczenia zbierz od uczniów karteczki – ich skojarzenia powiedzą Ci wiele o każdym z nich i pomogą określić ich preferowany styl uczenia się.

Oto kilka praktycznych wskazówek, jak pomóc w nauce poszczególnym typom uczniów

Nauczycielu wzrokowca:

- » wykorzystuj **karty obrazkowe, ilustracje i zdjęcia**
- » używaj **kilku kolorów** kredy / flamastrów, podkreślaj ważniejsze informacje
- » udekoruj klasę **plakataми, mapami**, korzystaj z innych **pomocy wizualnych**
- » wskaż wzrokowcowi takie miejsce w klasie, aby mógł Cię **dobrze widzieć**
- » zachęcaj wzrokowca do **robienia notatek**, zaznaczania najważniejszych informacji, rysowania przy nowych słowach obrazków (kwiatka, ludzika czy innych obrazków, które pozwolą mu łatwiej zapamiętać i kojarzyć nowe treści)
- » proponuj wzrokowcowi, aby **ilustrował** swoje wypowiedzi pisemne
- » namawiaj wzrokowca do **czytania komiksów, oglądania** angielskich **filmów**

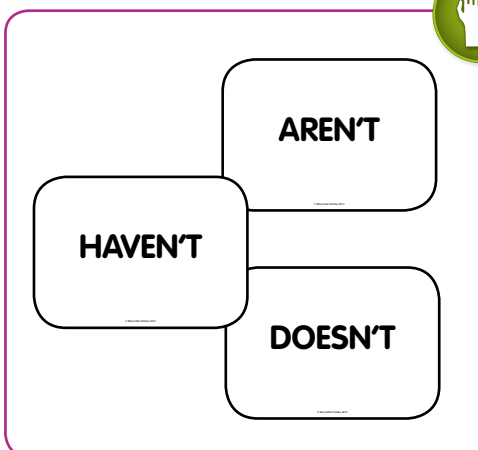
1 **1.2.2** **Posłuchaj i przeczytaj tekst.**
Następnie odpowiedz na pytania.

The United Kingdom is in Europe. It isn't a big country. The flag of the United Kingdom is the Union Jack. It's red, white and blue. The capital of the United Kingdom is London. The population of London is 8 million. It's a big city!

- 1 Is the United Kingdom in Europe? _____
- 2 Is the United Kingdom a big country? _____
- 3 Is the flag of the United Kingdom red, white and green? _____
- 4 What is the capital of the United Kingdom? _____
- 5 Is London a small city? _____

Nauczycielu słuchowca:

- » wykorzystuj na zajęciach jak najwięcej **materiałów audio**: nagrań tekstów, piosenek, wierszyków i rymowanek, a także dialogów, na podstawie których będzie można tworzyć własne rozmowy
- » stwarzaj wiele okazji do **dyskusji** w klasie
- » zachęcaj słuchowca do **głośnego czytania**
- » stosuj **sygnały dźwiękowe**, np. dzwoneczek, gwizdek czy kłaśnięcie, oznaczające początek i koniec danego ćwiczenia
- » wyjaśniaj nowe słowa, opowiadając **historijki** lub podając rozbudowane **definicje**, wyrazy bliskoznaczne lub antonimy
- » zachęcaj słuchowca do układania i **nucenia piosenek** z nowo poznanymi słowami

Nauczycielu kinestetyka / dotykowca:

- » zachęcaj kinestetyka do **gestykulowania** i **demonstrowania** znaczenia nowo poznanych słów
- » ustal z dziećmi **proste gesty**, które będą wykonywane podczas śpiewania piosenki
- » proponuj rozmaite **zabawy ruchowe** i prace projektowe
- » zachęcaj kinestetyka do **klaskania, wstawania, chodzenia**, np. gdy recytuje wierszyk
- » **nie każ** kinestetykowi **stałe siedzieć** w ławce, pozwól mu działać, np. dotknąć wskazanego przedmiotu, podejść do kolegi z klasy i zadać mu pytanie

Dominujący zmysł to nie jedyny czynnik, który różnicuje style uczenia się. Każde dziecko charakteryzuje się innym profilem rozwoju, dominuje u niego inny sposób myślenia, a co za tym idzie – inny rodzaj inteligencji. Howard Gardner, twórca Teorii Inteligencji Wielorakiej, wyróżnił 8 podstawowych typów inteligencji, które, przy odpowiednim kształtowaniu i rozwijaniu, zwiększają możliwości uczenia się. Oto one:

**INTELIGENCJA
MATEMATYCZNO-
LOGICZNA**

**INTELIGENCJA
MUZYCZNA**

**INTELIGENCJA
RUCHOWA**

**INTELIGENCJA
INTRAPERSONALNA**

**INTELIGENCJA
JĘZYKOWA**

**INTELIGENCJA
INTERPERSONALNA**

**INTELIGENCJA
WIZUALNO-
PRZESTRZENNA**

**INTELIGENCJA
PRZYRODNICZA**

Świadomość istnienia inteligencji wielorakich powinna jeszcze bardziej zachęcić nauczyciela do indywidualizacji procesu nauczania, bowiem zgodnie z teorią Gardnera, każde dziecko posiada wszystkie rodzaje inteligencji, chociaż w różnych kombinacjach. Kompetencje każdego dziecka można i należy rozwijać, odpowiednio dobierając sposoby stymulowania jego rozwoju intelektualnego. Dlatego też nauczyciel powinien stosować różnorodne ćwiczenia z podręcznika, aby wspierać rozwój inteligencji wielorakich u wszystkich uczniów w klasie.

Inteligencja muzyczna

NAUCZYCIELU:

- » zachęcaj dzieci do śpiewania piosenek
- » proponuj układanie własnych piosenek z wykorzystaniem nowo poznanych słów
- » od czasu do czasu włączaj spokojną muzykę w trakcie wykonywania przez dzieci zadań

1 1:34/1:35 **Posłuchaj nagrania i uzupełnij tekst. Następnie zaśpiewaj piosenkę.**

Count, count, count.
Count with me.
Shout it out!
One, two, three!
From seven to nine.

1 _____

From ten to twelve.

2 _____

From thirteen to fifteen.

3 _____

Count, count, count.
Count with me.
Shout it out!
Four, five, six!

From sixteen to eighteen.

4 _____

Say nineteen and twenty.
Nineteen and twenty.
Now let's start again.

Inteligencja intrapersonalna

NAUCZYCIELU:

- » pozwól uczniom na chwilę zastanowienia przed lub po wykonanym ćwiczeniu
- » zachęcaj uczniów do refleksji nad swoimi postępami w nauce, zachowaniem, samopoczuciem

4 Zaprojektuj mundurek dla ucznia bardzo nowoczesnej szkoły. Narysuj ten mundurek i opisz go.

Inteligencja interpersonalna

NAUCZYCIELU:

- » organizuj zadania do wykonania w grupach i parach
- » zachęcaj uczniów, aby rozmawiali ze sobą i zadawali sobie pytania, ucząc się od siebie nawzajem

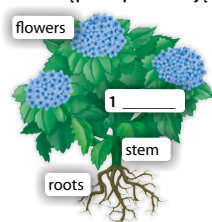
3 W parach zagrajcie w grę.

Instrukcja:

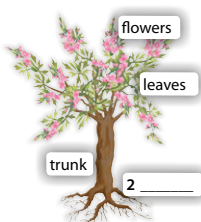
- 1 Przygotujcie dwa zestawy składające się z sześciu kart – jeden z pytaniami, a drugi z odpowiedziami.
- 2 Na zmianę bierzcie po jednej karcie z każdego zestawu.
- 3 Czytajcie pytanie i odpowiedź.
- 4 Jeśli pytanie i odpowiedź pasują do siebie, zawodnik dostaje punkt.
- 5 Zwycięzcą zostaje gracz, który jako pierwszy zdobędzie sześć punktów.

A	Have you got a pair of yellow trainers?	Where is your beanie now?	Can you play the guitar?	Do you like yogurt?	Is pizza Gloria's favourite food?
	It's Tom's.	Whose Frisbee is it?	Yes, I can.	No, I haven't. My trainers are blue.	
	No, I don't.	No, it isn't. Her favourite food is cheese.	It's in the drawer.		

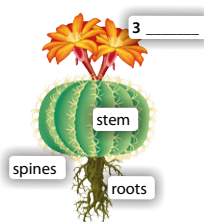
2 **Posłuchaj nagrania i przeczytaj opisy roślin. Następnie wpisz brakujące słowa.**

1 This is a garden plant. It has got a stem with leaves and flowers. It has got roots.

2 This is a tree. It hasn't got a stem. It's got a big trunk. It's got leaves, flowers and roots too.

3 This is a cactus. It hasn't got leaves. It's got a short stem and it's got roots. It's got a flower. It's got a lot of spines.

Inteligencja przyrodnicza

NAUCZYCIELU:

- » wplataj w naukę języka angielskiego elementy świata przyrody
- » jeśli to możliwe, zorganizuj lekcję języka angielskiego na powietrzu lub przeprowadź zajęcia w sali od przyrody

Bacnie obserwując swoich uczniów, nauczyciel czwartej klasy powinien być w stanie stworzyć profil każdego dziecka. Pozwoli to, oczywiście w miarę możliwości, na lepsze dostosowanie typów ćwiczeń do predyspozycji i preferowanego stylu uczenia się danego ucznia. Dzięki temu potencjał intelektualny każdego czwartoklasisty zostanie najpełniej wykorzystany. Na następnych stronach publikujemy materiały, które pomogą nauczycielowi zebrać i uporządkować informacje na temat jego uczniów.

TEST INTELIGENCJI WIELORAKIEJ

Test inteligencji wielorakiej pozwala określić, jaki rodzaj inteligencji dominuje, a jaki jest najslabiej rozwinięty u danego ucznia. Test można przeprowadzić w klasie lub zadać jako prace domową.

Przed przeprowadzeniem testu nauczyciel powinien opowiedzieć uczniom o teorii inteligencji wielorakiej. W Arkuszu do kopiowania nr 1 (załączonym na kolejnej stronie) znajdują się 24 stwierdzenia pozwalające na zdefiniowanie typów inteligencji. Każdemu uczniowi należy rozdać kopię kwestionariusza i dokładnie wyjaśnić polecenie. Zadaniem uczniów jest ocena stopnia, w jakim podane stwierdzenia opisują ich zainteresowania czy zachowania. Zamiast punktów, dzieci przyznają symbole buziaczków reprezentujące stopień identyfikacji ucznia z danym stwierdzeniem. Na przykład, jeśli uczeń uważa, że nie ma nic wspólnego z danym stwierdzeniem, wybiera ☹️. Im bardziej prawdziwe wydaje mu się stwierdzenie w odniesieniu do jego osoby, zaznacza odpowiednio: 😐, 😊, 😄. Znaczenia symboli można opisać dzieciom następująco:

- ☹️ **NIE** – to zdanie mnie nie opisuje; to zdanie jest nieprawdziwe w moim przypadku,
- 😐 **TAK i NIE** – czasami tak, czasami nie; trudno mi powiedzieć,
- 😊 **TAK** – zgadzam się z tym stwierdzeniem; często się w taki sposób zachowuję,
- 😄 **TAK, BARDZO!** – zupełnie zgadzam się z tym stwierdzeniem; zawsze się tak zachowuję.

Wypełnione kwestionariusze należy zebrać i przyznać punkty według następującego klucza:

= 0 PKT

= 1 PKT

= 2 PKT

= 3 PKT

Test można sprawdzić i przeanalizować razem z uczniami na kolejnej lekcji. W tym celu należy rozdać Arkusz do kopiowania nr 2 i dokładnie wyjaśnić polecenia. Zebrane w Arkuszu nr 1 punkty, dzieci powinny wpisać do podanej tabeli, zwracając uwagę, aby punkty zostały przypisane właściwym numerom pytań. Punkty z każdej linijki tabeli należy podsumować. Otrzymane wyniki, odnoszące się do poszczególnych typów inteligencji, należy nanieść na diagram, w którym wycinki koła odpowiadają poszczególnym typom inteligencji. Można wpisać punkty w odpowiednich częściach koła lub, dla uzyskania lepszego obrazu, zaciemnić ołówkiem każdy z wycinków. Po zakończeniu testu należy krótko podsumować wyniki.

Informacje o każdym dziecku, jego stylu uczenia się, a także dominujących u niego typach inteligencji można zgromadzić w profilu klasy (Arkusz do kopiowania nr 3).

Przeczytaj kolejne zdania i zastanów się jak bardzo każde stwierdzenie do Ciebie pasuje. Wybierz buziaczka, który najbardziej opisuje Twoje zdanie na temat przeczytanego stwierdzenia i zaznacz swój wybór stawiając krzyżyk w odpowiednim polu. Znaczenia buziaczków:

NIE

TAK I NIE

TAK

TAK, BARDZO!

Imię i nazwisko ucznia: _____

					Punkty
1. Lubię rozwiązywać krzyżówki i gry słowne.					
2. Lubię uczyć się z wykresów i tabel.					
3. W nauce pomagają mi tablice i plakaty wiszące w klasie.					
4. Chętnie słucham muzyki i łatwo zapamiętuję słowa piosenek.					
5. Lubię zwierzęta i chętnie się nimi opiekuję.					
6. Lubię sport i zabawy ruchowe.					
7. Lubię być czasem sam / sama.					
8. Lubię spędzać wolny czas z kolegami / koleżankami.					
9. Umiem korzystać z mapy.					
10. Łatwo zapamiętuję numery telefonów.					
11. Nie umiem długo wykonywać jednej czynności.					
12. Lubię śpiewać.					
13. Wolę uczyć się w samotności.					
14. Pomagam kolegom / koleżankom, którzy / które się kłócą.					
15. Lubię czytać, czasem nawet sam / sama piszę proste opowiadania.					
16. Dbam o rośliny w domu i w szkole.					
17. Lubię zagadki i łamigłówki.					
18. Potrafię wyobrazić sobie różne sytuacje.					
19. Często myślę o tym, co robię, jak się zachowuję.					
20. Potrafię wyjaśnić kolegom / koleżankom trudne zagadnienia w prosty sposób.					
21. Umiem grać na instrumencie muzycznym.					
22. Chętnie wykonuję prace plastyczne.					
23. Lubię zadania, które wykonujemy w grupach.					
24. Martwi mnie, że ludzie zaśmiecają lasy i parki.					

TYPY INTELIGENCJI

Imię i nazwisko ucznia: _____

Typ inteligencji wielorakiej	Nr pytania	Punkty	Nr pytania	Punkty	Nr pytania	Punkty	SUMA
matematyczno-logiczna	2		10		17		
ruchowa	6		11		22		
językowa	1		15		20		
wizualno-przestrzenna	3		9		18		
muzyczna	4		12		21		
intrapersonalna	8		14		23		
interpersonalna	7		13		19		
przyrodnicza	5		16		24		

1. Przyporządkuj wybranym odpowiedziom z Arkusza nr 1 punktację według następującego klucza:

☹ = 0 pkt

☺ = 1 pkt

😊 = 2 pkt

😄 = 3 pkt

2. Wstaw punkty z Arkusza nr 1 do poniższej tabeli, przyporządkowując je odpowiednim numerom pytań. Następnie podsumuj punkty dotyczące poszczególnych typów inteligencji.

3. Sumę punktów nanieś na diagram, w którym wycinki koła odpowiadają poszczególnym typom inteligencji. Można wpisać punkty w odpowiednich częściach koła lub, dla uzyskania lepszego efektu graficznego, zaciemnić (np. ołówkiem) każdy z wycinków w zależności od sumy zdobytych punktów.

